

Flottans dyktankhus

- svensk dykerihistoria i orörd miljö

Huset utrangerades 1979. Nybildade Svensk Dykerihistorisk Förening lyckades rädda byggnaden och många av dess inventarier. I dag drivs museet på ideell grund i samarbete med Sjöhistoriska museet. Föreningen är en av världens äldsta dykerihistoriska föreningar. Under årtionden har museet tillförts en stor mängd föremål som speglar dykertechnikens utveckling från äldsta tid fram till våra dagar.

Verksamheten bedrivs året om. En arbetsgrupp ur föreningens omkring 200 medlemmar är ständigt sysselsatta med museets skötsel och att underhålla och ställa i ordning samlingarna. Interna föredrag och fortbildning ingår som en del. Vintertid arrangeras även förbokade studiebesök men den publika delen är i övrigt förlagd till sommaren. Då är målet att museet skall hållas öppet varje veckohelg. Föreningen har en generös attityd och inträdet är gratis.

En strategisk placering. Kajområdet mellan Vasamuseet och Gröna Lund har utvecklats till ett populärt gångstråk med flera restauranger och några museer. Det innebär att passerande ofta gör oplanerade besök. En stor del av besökarna är turister från världens alla hörn, barnfamiljer och personer med speciellt dykintresse. Särskilt glädjande är att så många unga är nyfikna på konsten att vistas under vatten.

Galärvarvet. Modellen visar flottans område på Djurgården 1942. I dag återstår få orörda byggnader från andra världskriget. Verkstäder, magasin och hallar är antingen rivna eller ombyggda. Den största förändringen är naturligtvis Vasamuseet vars bas utgörs av Gustaf V:s torrdocka – markerad med smal pil – avsedd för flottans största örlogsfartyg. I stället för jagare vilar nu Vasa på torrdockans botten.

Dyktankhuset byggdes 1934. Den lilla byggnaden, markerad med stor gul pil, i 2,5 plan innehöll en övnings-tank för räddning ur från en sjunken ubåt. All personal inom ubåtsvapnet tränades här under andra världskriget. Därefter överfördes verksamheten till Karlskrona och en tre gånger så djup tank, 18 meter. Samtidigt började anläggningen att användas för medicinska experiment.

För fortsättning se baksidan.

DYKTANKHUSET - 13 särskilt sevärda, bland våra fler än 1000, föremål

1. **TUNGDYKARUTRUSTNING** av typ Siebe Gorman & Co - Den klassiska och mest kända dykarutrustningen för tung yrkesdykning. Konstruerades i England i mitten av 1800-talet. Består huvudsakligen av hjälm, bröstplåt, dräkt och blyskor. Väger komplett ca 80 kg.
2. **SIEBE GORMAN & CO:s LUFTPUMP** - klenod från mitten slutet? av 1800-talet i form av en 2-cylindrig dubbelverkande luftpump. Väger ca 100 kg. Kan användas för en dykare på större djup (30 – 50m) och för två dykare på mindre djup. Används av SDHF vid demonstration av tungdykning med hjälm.
3. **ZETTERSTRÖM-MUNSTYCKET** - konstruerat av Arne Zetterström (1917-1945), användes första gången för att spola tunnlrar under vraket av ubåten Ulven 1943 och vidare vid bärgningen av regalskeppet Vasa 1961. En kopia tjänstgör idag som fontän vid Vasamuseets entré.
4. **KONSTANTVOLYMDRÄKTEN - UNISUIT** - lanserades 1968 av det svenska företaget Poseidon. Var då en revolutionerande dykardräkt som gjorde det möjligt för dykaren att vara både torr och varm samt reglera sin flytkraft i vattnet. Bygger på uppfinningen av det vatten- och lufttäta blixtlåset.
5. **POSEIDON JUNIOR** - munstycksregulator som lanserades av det svenska företaget Poseidon 1958. ”Junioren” var nästa steg i utvecklingen från andningsregulatorer med en in- och en utblåsningsslang och blev snabbt populär bland såväl militära som civila dykare över hela världen.
6. **TREILEBENS DYKARKLOCKA** - Hans Albrecht von Treileben (1625-1690) konstruerade en dykarklocka som användes vid bärgning av kanoner från flera skeppsvrak, bl a regalskeppet Vasa under 1660-talet. Den kopia som finns på dyktankhuset tillverkades i samband med Vasas bärgning 1961.
7. **DEN STORA TRYCKKAMMAREN** – sannolikt världens äldsta elektrosvetsade tryckkammare. Tillverkades av Elektriska Svetsnings AB i Stockholm (ESABIS) 1934. Kammaren är unik, arbetstryck max 10 kg/cm², är provtryckt till 15 kg/cm². Kammaren är monterad ”stående” för att kunna användas med vatten för simulerade våta dykningar.
8. **FAHNEHJELMS DYKARHJÄLM** - Anton Ludwig Fahnehjelm (1807-1875) fick 1839 patent på den dykarhjälm som är förebild till SDHF:s logo. Denna hjälm är sannolikt inspirationen för senare hjälmar konstruerade av Lindquist och Carlsson. Finns endast 2 kända exemplar i landet.
9. **ENMANSUBÅTEN ”DOPPINGEN”** - miniubåt som tillverkats 1968 av Håkan Lans, en av våra mer kända uppfinnare, och kamrater under dessas studietid på tekniskt gymnasium. Kan användas av en person ner till 100 m djup. Aktionstiden är 8 tim, men har 24 tim nödkapacitet.
10. **ACSC ANDNINGSAPPARAT (1969). En av AGA**, nuvarande Interspiro, tillverkad andningsapparat för frisimmande dykare. Konstruktionen bygger på ett antal patent som innebär mindre belastning och längre aktionstid för dykaren. Prototyperna provades ut i den stora kammaren, se punkt 7.
11. **ROLLEIMARIN** - ett undervattenshus för den tvåögda spegelreflexkameran Rolleiflex, som tillverkades i slutet av 1940-talet av den världsberömda zoologen, dykaren och pionjären Hans Hass, i samarbete med det tyska företaget Franke & Heidecke.
12. Den 6 m höga **UPPSTIGNINGSTANKEN** byggdes för att ubåtspersonal skulle få tillfälle att öva räddning ur sjunken ubåt under säkra förhållanden. Denna verksamhet motiverade Dyktankhusets tillkomst och dominerade under de första 20 åren.
13. **RÄDDNINGSKLOCKAN SVEA**, den ena av två tillverkade i Sverige, - har använts av svenska flottans ubåtsbärgningsfartyg HMS Belos. Klockan som väger 9 ton, kunde sänkas ned till en sjunken ubåt och kopplas till denna för att därifrån rädda besättningen upp till ytan.

Svensk Dykerihistorisk Förening – SDHF
info@sdhf.se – www.sdhf.se

